

KOMMISSIONEN

KOMMISSIONENS BESLUTNING

af 25. juli 2001

om statsstøtte C 67/99 (tidligere NN 148/98) fra Tyskland til Dampkesselbau Hohenturm-gruppen, Tyskland

(meddelt under nummer K(2001) 2382)

(Kun den tyske udgave er autentisk)

(EØS-relevant tekst)

(2001/825/EF)

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR —

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, særlig artikel 88, stk. 2, første punktum,

under henvisning til aftalen om oprettelse af Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, særlig artikel 62, stk. 1, litra a),

efter at have opfordret interesserede parter til at fremsætte deres bemærkninger⁽¹⁾ i overensstemmelse med EF-traktatens artikel 88, stk. 2, og artikel 6, stk. 1, i Rådets forordning (EF) nr. 659/1999 af 22. marts 1999 om fastlæggelse af regler for anvendelsen af EF-traktatens artikel 93⁽²⁾, og

ud fra følgende betragtninger:

(2) Heri meddelte Tyskland Kommissionen, at den oprindelige omstrukturingsplan, der var godkendt af Kommissionen, ikke var lykkedes. Samtidig underrettedes Kommissionen om en væsentlig ændring af denne plan; i den forbindelse var der fastlagt nye omstrukturingsforanstaltninger, som muligvis omfattede statsstøtte på 13,825 mio. DEM. Tyskland gav ved brev af 31. marts 1999 Kommissionen yderligere oplysninger.

(3) Kommissionen underrettede ved brev af 25. oktober 1999 Tyskland om sin beslutning om at indlede proceduren efter EF-traktatens artikel 88, stk. 2, på grundlag af disse støtteordninger. Kommissionens meddelelse om indledning af proceduren blev offentliggjort i *De Europæiske Fællesskabers Tidende*⁽⁴⁾. Heri opfordrede Kommissionen alle andre interesserede parter til at fremsætte deres bemærkninger. Kommissionen modtog imidlertid ingen bemærkninger fra andre interesserede parter.

I. SAGSFORLØB

(1) Kommissionen godkendte ved brev af 27. december 1996 støtte på 32,5 mio. DEM til privatisering og omstrukturering af Dampkesselbau Hohenturm GmbH⁽³⁾. Samtidig blev det pålagt Tyskland at indsende årsrapport om omstruktureringen til Kommissionen. Tyskland indsendte årsrapporten for 1997 ved brev af 20. november 1998.

(4) Efter at Tyskland ved brev af 27. januar 2000 havde fremsat sine bemærkninger til meddelelsen om indledning af proceduren, anmodede Kommissionen ved brev af 22. februar 2000 om supplerende oplysninger, som den modtog med brev af 14. april 2000. Under et møde, der fandt sted den 16. maj 2000 i Bruxelles, gav Kommissionen over for Tyskland udtryk for sine betænkeligheder i sagen. Tyskland gav ved brev af 22. november 2000 supplerende oplysninger. Kommissionen stillede i sit brev af 8. januar 2001 afsluttende spørgsmål, som blev besvaret ved brev af 15. februar 2001.

⁽¹⁾ EFT C 379 af 31.12.1999, s. 4.

⁽²⁾ EFT L 83 af 27.3.1999, s. 1.

⁽³⁾ Statsstøttesag N 729/96; Kommissionens brev af 27. december 1996 (SG(96) D/11702).

⁽⁴⁾ Se fodnote 1.

II. UDFØRLIG BESKRIVELSE AF STØTTEN

1. Støttemodtager

- (5) Støttemodtager er Dampkessel Hohenturm-gruppen, som er en økonomisk enhed bestående af flere, af hinanden uafhængige, juridiske personer, som er oprettet efter tysk ret ⁽⁵⁾. Denne økonomiske enhed består af de virksomheder, som viderefører Dampkessel Hohenturm GmbH's aktiviteter, en tidligere statsejet DDR-virksomhed. Kommissionen havde ved beslutning godkendt privatiseringen og omstruktureringen af Dampkessel-gruppen (i det følgende benævnt »beslutning af 1996«) ⁽⁶⁾.
- (6) Et væsentligt element i omstruktureringen af den tidligere Dampkessel Hohenturm GmbH bestod i sin tid i en omdannelse af virksomhedsstrukturen til et holdingselskab, DH Industrieholding GmbH (i det følgende benævnt »DH Holding«), og i nyetablering af fem operationelle enheder. Samtlige aktiver i den tidligere Dampkessel Hohenturm GmbH overgik til holdingselskabet. De operationelle enheder skulle leje de anlæg af DH Holding, der var nødvendige for deres virksomhed.
- (7) På basis af det tidligere Dampkessel Hohenturm GmbH blev der i overensstemmelse hermed udskilt nedestående fem operationelle datterselskaber: DH Dampkesselbau GmbH & Co. KG (i det følgende benævnt »DHD«), DH Kraftwerksservice GmbH & Co. KG (i det følgende benævnt »DHKS«), DH Werkstoffprüfung GmbH & Co. KG (i det følgende benævnt »DHW«), DH Schweißtechnik & Service GmbH (i det følgende benævnt »DHSS«) og DH Bio-Energieanlagen GmbH (i det følgende benævnt »DHBio«). DH Holdings oprindelige 50 %'s andel af DHBio er i mellemtiden blevet afhændet. De øvrige datterselskaber tilhørte fra begyndelsen DH Holding med 100 %.
- (8) Dampkessel Hohenturm-gruppens aktiviteter omfattede udvikling, fremstilling, samling og markedsføring af kraftværksudstyr og -installationer, miljøprodukter og anlæg af rørledninger, samt det tilhørende reparations- og vedligeholdelsesarbejde. I 1998 beskæftigede virksomhederne, som tilhørte en gruppe private investorer, ca. 160 personer og havde en omsætning på ca. 28 mio. DEM. Også som gruppe er virksomhederne at betragte som SMV.
- (9) I maj 1998 måtte DH Holdings vigtigste datterselskab, DHD, indgive konkursbegæring. Til opretholdelse af driften i dette datterselskab under konkurs blev der i august 1998 oprettet et nyt datterselskab af DH Holding, nemlig DH Dampkessel- und Behälterbau Hohenturm

GmbH (i det følgende benævnt »DHDB«). Af de tidligere 80 medarbejdere i DHD blev omkring 50 overtaget.

- (10) I april 2000 meddelte Tyskland Kommissionen, at investorerne havde til hensigt at afhænde DHDB til en anden gruppe, nemlig DIM Industrimontagen (i det følgende benævnt »DIM«). Efter det af Tyskland oplyste skal denne afhændelse gennemføres på markedsvilkår og under eksterne eksperter kontrol. Desuden vil afhændelsen også først få virkning efter Kommissionens godkendelse af omstrukturingsforanstaltningerne, dog med tilbagevirkende kraft pr. 1. januar 2000. En tilsvarende fremgangsmåde var allerede blevet anvendt i forbindelse med et andet datterselskab af DH Holding, nemlig DHKS, der allerede i 1999 blev afhændet til DIM.
- (11) DIM kontrolleres direkte og indirekte af de samme private investorer, som ejer majoriteten i DH Holding. Med sine talrige datterselskaber tilbyder DIM en omfattende palet af industrielle serviceydelser, hvortil også hører produktion af samtlige maskiner, der kræves til visse industrielle formål. I 1999 beskæftigede DIM over 700 personer, nåede en omsætning på 125 mio. DEM og havde for 2000 en budgetteret omsætning på 150 mio. DEM. DIM er derfor ikke nogen SMV.
- (12) DIM indgår på sin side i et endnu større konglomerat, som kontrolleres af de samme investorer, nemlig Hydraulik Nord GmbH-gruppen. Denne gruppe beskæftiger ca. 1 700 medarbejdere og opnåede i 1999 en omsætning på ca. 400 mio. DEM. Hydraulik Nord GmbH-gruppen er på grund af sine talrige datterselskaber aktiv inden for byggesektoren, maskinbygning og på markedet for industrielle serviceydelser. Desuden besidder gruppen venturekapitalandele. Hydraulik Nord GmbH-gruppen er ikke nogen SMV.
- (13) De private investorer, som udøver kontrollen med alle disse virksomheder, har tidligere ved forskellige lejligheder bevist, at de er i stand til med succes at omstrukturere tidligere statsejede virksomheder i DDR.
- (14) De virksomheder, som tilhører Dampkessel Hohenturm-gruppen, er beliggende i Hohenturm i Sachsen-Anhalt, et område med stor arbejdsløshed (20,4 %). Sachsen-Anhalt er et støtteberettiget område i medfør af EF-traktatens artikel 87, stk. 3, litra a).

2. Den i 1996 godkendte omstrukturingsplan

- (15) I den oprindelige omstrukturingsplan, der blev godkendt i 1996, blev det forudsat, at Dampkessel Hohenturm-gruppen skulle sælge komplette anlæg og maskiner til små og mellemstore kraftværks- og kedelinstallationer. Samtidig skulle Dampkessel-gruppen dække den forventede efterspørgsel fra de kommunale og mellemstore virksomheder.

⁽⁵⁾ Efter EF-Domstolens retspraksis og retspraksis i Retten i Første Instans for De Europæiske Fællesskaber, skal der ved virksomhedsbegrebet i konkurrenceretlig henseende forstås en økonomisk enhed, også selv om denne består af flere fysiske eller juridiske personer (dom af 12. juli 1984, sag 170/83, Hydrotherm Gerätebau GmbH mod Firma Compact, Sml. 1984, s. 2999); dom fra Domstolen i Første Instans af 29. juni 2000, DSG Dradenauer Stahlgesellschaft mod Kommissionen, sag T-234/95, Sml. 2000 II, s. 2603, præmis 124).

⁽⁶⁾ Se fodnote 3.

(16) Til gennemførelse af denne første omstrukturingsplan godkendte Kommissionen i sin beslutning af 1999 omstrukturingsstøtte på i alt 32,5 mio. DEM. Bortset fra udskillelsen af den tidligere Dampkessel Hohenturm GmbH var det i omstrukturingsplanen forudset, at der skulle gennemføres betydelige investeringer i nye produktionsanlæg og gennemføres forskellige omkostningsreducerende foranstaltninger. Det blev i sin tid antaget, at den omstrukturerede Dampkessel Hohenturm-gruppe senest i 1999 igen skulle opnå overskud.

3. Den i 1999 fejlslagne omstrukturingsplan

(17) Tyskland har angivet flere årsager til, at den oprindelige omstrukturingsplan slog fejl og dermed skal have ført til, at DHD måtte indgive konkursbegæring. Afgørende for, at omstrukturingsplanen ikke lykkedes i 1996, var imidlertid, at det var en fejldisposition at omdanne Dampkessel Hohenturm-gruppen til en omfattende udbyder af komplette mindre og mellemstore kraftværks- og køleanlæg. Gruppen disponerede allerede fra starten hverken over den nødvendige tekniske knowhow eller den forretningsmæssige erfaring, ej heller over tilstrækkelige finansielle midler til at kunne afvikle samtlige serviceydelser for den type komplekse aftaler med et godt resultat.

(18) Desuden har markedet for anlæg og maskiner generelt udviklet sig negativt i 1995/1996 og ændret sig strukturelt. Denne udvikling skyldes dels den økonomiske krise i Asien, og dels de usikre udsigter for kraftværker på baggrund af liberaliseringen af energimarkedet. På grund af disse forandringer på markedet har flere store kraftværksudbydere (som f.eks. Babcock, Steinmüller, Lentjes, EVT) set sig nødsaget til at gennemføre omstruktureringer eller fusioner og til en ny positionering. Disse større konkurrenter har altid specialiseret sig i større kraftværker. Nu så de sig imidlertid foranlediget til også at trænge ind på markederne for relativt små kraftværker, hvor Dampkessel Hohenturm-gruppen efter sin omstrukturering forsøgte at vinde fodfæste. Presset fra konkurrenterne på Dampkessel Hohenturm-gruppens marked var derfor langt større end på tidspunktet for udarbejdelsen af omstrukturingsplanen.

(19) Investorerne havde inden erhvervelsen af Dampkessel Hohenturm GmbH haft mulighed for at lade virksomheden gennemgå en grundig granskning. Men på grund af tidsmangel måtte de imidlertid efter det af Tyskland oplyste forlade sig på de af virksomheden afgivne redegørelser. Nogle af de således modtagne tal viste sig senere at være vildledende eller endog forkerte.

(20) Efter privatiseringen måtte de private investorer sande, at det af virksomheden angivne volumen for udbudet oversteg de reelle muligheder for at placere ordrer på markedet. Mens virksomheden afgav tilbud til en værdi af over 180 mio. DEM, kunne den kun indgå aftaler for ca. 1 mio. DEM. Dertil kom, at de private investorer i Dampkessel Hohenturm-gruppen ikke havde regnet med tab fra gamle aftaler, som Dampkessel Hohenturm GmbH havde skaffet sig inden sin privatisering. Realiseringen af disse aftaler førte til tab på ca. 5,5 mio. DEM. Desuden hævdede investorerne, at de var blevet fejlinformeret om kravene over for Dampkessel Hohenturm GmbH om skadeserstatning på grundlag af gamle aftaler.

(21) Hvad endelig angår udviklingen omkring omsætningen og driftsresultatet, viser situationen i december 1998 en klar afvigelse fra den målsætning, der blev afstukket i den godkendte omstrukturingsplan. Omkring 80 % af de tab, som påløb efter privatiseringen af den samlede Dampkessel-gruppe, nemlig 24 mio. DEM, må henføres til anlægsbyggeriet. Konkursen i det datterselskab i gruppen, DHD, der var mest aktivt på dette marked i maj 1998, var en konsekvens af denne situation.

4. Den ændrede omstrukturingsplan

(22) På baggrund af disse vanskeligheder besluttede private investorer i Dampkessel Hohenturm-gruppen i 1998 at ændre deres omstrukturingsplan væsentligt. Hermed skulle der tages bedre højde for de — begrænsede — muligheder for DH-gruppen og for de ændrede rammebetingelser på markedet.

4.1. Interne foranstaltninger

(23) Eftersom erfaringerne tidligere havde vist, at Dampkessel Hohenturm-gruppen som følge af sin konstruktion ikke var i stand til at tilbyde komplette løsninger til hele kraftværksinstallationer, bestod det centrale element i den nye omstrukturingsplan i en nyorientering af gruppen. Den oprindelige målsætning om at konkurrere som udbyder af komplette anlæg, blev opgivet.

(24) Dampkessel Hohenturm-gruppen arbejder i mellemtiden som underleverandør for større virksomheder. På den måde stilles der langt færre krav til virksomhedens maskintekniske kvalifikationer og finansielle ressourcer, hvilket bedre modsvarer gruppens størrelse. Desuden deltager gruppen mere og mere aktivt som underleverandør af komponenter og som udbyder af tjenesteydelser på kraftværksmarkedet. Derudover skal der i større omfang fremover tilbydes kundespecifikke løsninger, som f.eks. reparationer og ændring af bestående anlæg. De større virksomheder, der snarere tilbyder standardprodukter, er mindre præsente på netop denne markedssegment.

- (25) Vigtigt i den forbindelse var stiftelsen af en ny virksomhed, nemlig DHDB, der skulle fortsætte den tidligere DHD's aktiviteter. De private investorer stillede en startkapital på 1 mio. DEM til rådighed for denne nye virksomhed. Eftersom samtlige aktiver, som forgængeren DHD havde anvendt til sin drift, var forblevet i DH Holding, kunne den nyetablerede DHDB alene overtage medarbejderne, men ikke aktiverne. Der blev ikke betalt penge for denne transaktion.
- (26) De private investorer måtte imidlertid erkende, at DHDB på trods af disse foranstaltninger fortsat ikke ville være i stand til at være rentabel inden for Dampkessel Hohenturm-gruppen. Derfor besluttede de at integrere DHDB i den rentable DIM-gruppe, som de ligeledes kontrollerer. De håber med denne transaktion på betydelige synergieffekter: DHDB kunne profitere af gruppens knowhow og aftaler på området for generel industriservice. Denne knowhow er af afgørende betydning både på ledelsesplan og på det tekniske plan. DIM-gruppen vil ligeledes sørge for en tilstrækkelig tildeling af finansielle midler til DHDB.
- (27) Om de øvrige datterselskaber i DH Holding hedder det, at DHSS udvikler en ny svejseteknologi, som skal introduceres på markedet i 2000. DHW fik i 1999 underskud, men håber på overskud i 2000.

4.2. Finansielle foranstaltninger

- (28) Den for Kommissionen i 1998 fremlagte ændrede omstrukturingsplan indeholdt desuden forslag til tre nye statslige foranstaltninger til fordel for Dampkessel Hohenturm-gruppen. Disse foranstaltninger indeholder muligvis elementer af statsstøtte.

4.2.1. BvS-garanti på 3 mio. DEM

- (29) Tyskland havde i sin oprindelige meddelelse erklæret, at BvS ville stille garanti for kontraktlige forpligtelser (aval) over for den nye virksomhed DHDB på 3 mio. DEM. Denne foranstaltning var endnu ikke blevet gennemført, idet man afventede Kommissionens endelige beslutning i denne sag.
- (30) Tyskland erklærer nu, at denne foranstaltning med DHDB's forestående indlemmelse i den væsentligt større DIM-gruppe in mente er faldet bort. DIM vil selv tilvejebringe de nødvendige finansielle midler på 3 mio. DEM.

Derfor har Tyskland i brev af 22. november 2000 formelt trukket denne del af sin meddelelse tilbage.

4.2.2. Offentlig kapitaldeltagelse

- (31) Den anden foranstaltning til fordel for Dampkessel Hohenturm-gruppen består i delstaten Sachsen-Anhalts deltagelse med 825 000 DEM i kapitalen, der allerede er tilført den nye virksomhed DHDB. Meningen med denne kapitaldeltagelse var at opbygge omsætningsaktiverne i DHDB, som i betragtning af gruppens økonomiske situation havde vanskeligt ved at optage lån på kapitalmarkedet. Efter Tysklands opfattelse falder denne offentlige kapitaldeltagelse ind under anvendelsesområdet for godkendt støtte (?).

4.2.3. Ændring og udvidelse af en eksisterende garanti

- (32) Den tredje foranstaltning inden for rammerne af den ændrede omstrukturingsplan består af forskellige ændringer og udvidelser af en eksisterende garanti. Tyskland oplyser, at den kompetente østtyske privatiseringsanstalt i 1995 havde stillet denne garanti over for virksomheden inden dens privatisering. Denne foranstaltning var godkendt af Kommissionen på grundlag af en godkendt støtteordning (?). Garantien dækkede oprindeligt en risiko på højst 15 mio. DEM og var udformet som en revolverende garanti. Garantibetingelserne blev efterfølgende ændret flere gange:
- (33) For det første var de private investorer, som købte Dampkessel-gruppen, efter den oprindelige privatiseringsaftale forpligtet til senest i 1998 at overtage samtlige resterende risici, som fortsat var dækket af garantien. I henhold til privatiseringsaftalen kunne der desuden iværksættes sanktioner i tilfælde af, at denne forpligtelse ikke blev overholdt: i henhold hertil skulle den sidste tranche af den allerede godkendte støtte (?) på 5 mio. DEM først komme til udbetaling, hvis investorerne ville overtage alle de risici, som var dækket af garantien, på den aftalte skæringsdato. I modsat fald kunne BvS anvende den resterende tranche på 5 mio. DEM til at nedbringe garantien og dermed væsentligt formindske risikoen for, at den blev udnyttet.
- (34) I 1998 viste det sig imidlertid, at investorerne kun kunne skaffe 5 mio. DEM til nedbringelse af garantien. Den resterende garanti til dækning af risici på op til 10 mio. DEM lå således fortsat hos BvS i en periode. Fristen for investorerne til at nedbringe garantien blev i to yderligere aftaler forlænget frem til udgangen af 2000. Tyskland bekræftede i sin sidste meddelelse af 15. februar 2001, at investorerne i mellemtiden har indfriet garantien i fuldt omfang.

(?) Se nedenfor fodnote 14.

(8) Statsstøttesag N 768/94, tredje Treuhand-ordning, som blev godkendt af Kommissionen ved brev SG(95) D/1062 af 1. februar 1995.

(9) På grundlag af Kommissionens beslutning, se fodnote 3.

- (35) Kommissionen konstaterer, at forudsætningen for udbetalingen af sidste støttetranche inden for rammerne af privatiseringsaftalen, nemlig investorernes overtagelse af samtlige ved garantien afdækkede risici, ikke var opfyldt på det pågældende tidspunkt. Ikke desto mindre besluttede BvS at udbetale denne støttetranche til investorerne i stedet for at anvende den til at reducere sin egen risiko på basis af garantien, således som det var foreskrevet i privatiseringsaftalen ⁽¹⁰⁾. Efter Tysklands oplysninger løb den ved garantien afdækkede risiko i begyndelsen af 1998 op i 9,961 mio. DEM.
- (36) For det andet blev garantistrukturen ændret i forbindelse hermed. Oprindeligt kunne denne garanti udnyttes på revolverende basis. Dvs. garantien dækkede inden for maksimumsbeløbene alle nye forpligtelser, som Dampfkessel Hohenturm-gruppen til enhver tid måtte påtage sig. Fra september 1998 blev garantien som revolverende garanti ophævet på basis af en aftale. Derved skulle det sikres, at BvS' garanti ikke mere kom til at dække nye forpligtelser. Dermed ville også risikoen for træk blive løbende nedbragt.
- (37) For det tredje blev garantien ændret gennem en yderligere aftale i december 1998. Oprindeligt var garantien fra BvS udformet som en simpel kaution. Kreditorerne kunne altså udelukkende rette krav mod garanten (BvS), hvis det ikke lykkedes dem at inddrive fordringen hos hovedskyldneren. Dette havde følgende konsekvenser: kreditorerne i gruppen kunne kun henholde sig til BvS, hvis de forinden havde opfordret Dampfkessel Hohenturm-gruppen til at betale. På grund af gruppens konstante likviditetsmangel ville et sådant påkrav uvægerligt medføre gruppens insolvens. I december 1998 dækkede garantien fortsat en risiko på i alt ca. 3,6 mio. DEM.
- (38) For ikke at bringe Dampfkessel-gruppen i en sådan situation, der ville blive dyr for BvS som følge af den stillede garanti, blev denne garanti i sin egenskab af en simpel kaution delvis opgivet i december 1998. Dvs. kreditorerne i Dampfkessel-gruppen kunne rette deres krav direkte mod BvS i op til et beløb af 5 mio. DEM uden først at skulle forsøge at inddrive betalingen hos Dampfkessel-gruppen. Dette direkte træk under garantien kunne imidlertid kun lade sig gøre, såfremt det ikke ville bringe DH-gruppens likviditetssituation i fare. BvS dækkede på grundlag af denne nye aftale direkte fordringer på i alt 2,55 mio. DEM og afværgede dermed Dampfkessel-gruppens konkurs.
- (39) For at kompensere for denne ændring enedes BvS og de private investorer om en ordning om tilbagebetaling af de beløb, som BvS havde lagt ud på grundlag af garantien. Ifølge disse regler skulle Dampfkessel Hohenturm-gruppen i 2001 betale en tredjedel og i de kommende år to tredjedele af dens årlige cashflow-resultat til BvS (Besserungsscheinregelung). Aftalen forbliver i kraft, indtil Dampfkessel-gruppen har tilbagebetalt hele det beløb til BvS, som denne har lagt ud som følge af træk under garantien.
- 4.2.4. Investorbidrag
- (40) Inden for rammerne af den ændrede omstrukturingsplan har de private investorer i det nyetablerede DHDB allerede tilført en egenkapital på 1 mio. DEM. Desuden har de deltaget i DH Holdings egenkapital med et aktionærlån på 3,5 mio. DEM. Af dette beløb brugte DH Holding 1,6 mio. DEM til dækning af tab, som var påløbet i andre datterselskaber i Dampfkessel Hohenturm-gruppen i forbindelse med DHD's konkurs. Desuden erindres der om, at DIM vil stille garanti over for DHDB på 3 mio. DEM, så snart denne er blevet solgt til DIM-gruppen.
5. Årsager til at indlede den formelle procedure
- (41) Kommissionen havde i forbindelse med indledningen af den formelle undersøgelsesprocedure givet udtryk for tvivl om, hvorvidt rentabiliteten kunne genoprettes på grundlag af den ændrede omstrukturingsplan. Konkret blev der rejst det spørgsmål, om det nye datterselskab DHDB inden for Dampfkessel-gruppen ville kunne få tilført tilstrækkelige ressourcer. Desuden konstaterede Kommissionen, at der på daværende tidspunkt manglede tilstrækkelige oplysninger til at begrunde en fravigelse af princippet om, at støtte kun må ydes én gang. Endelig var det også tvivlsomt, om Tyskland i forbindelse med gennemførelsen af den tidligere omstrukturingsstøtte havde fulgt beslutningen af 1996.

III. VURDERING AF STØTTEN

1. Anvendeligheden af EF-traktatens artikel 87, stk. 1

- (42) I henhold til EF-traktatens artikel 87, stk. 1, er statsstøtte til enkelte virksomheder uforenelig med fællesmarkedet i det omfang, den påvirker samhandelen mellem medlemsstaterne og fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencevilkårene på fællesmarkedet.

⁽¹⁰⁾ Tyskland bekræfter i sin meddelelse af 15. februar 2001, at dette ville have været juridisk muligt.

1.1. Foranstaltninger vedrørende garantien fra BvS

- (43) Efter at BvS' forgænger i 1995 havde ydet Dampkessel Hohenturm GmbH en garanti på 15 mio. DEM, ændrede BvS denne garanti flere gange i de følgende år. Efter det af Tyskland oplyste blev BvS' risiko for træk under garantien derved begrænset. Derfor foreligger der her angiveligt ikke nogen statsstøtte. Med henblik på at konstatere om de relevante foranstaltninger udgør statsstøtte i medfør af EF-traktatens artikel 87, stk. 1, skal de undersøges særskilt.
- (44) Efter Domstolens retspraksis udgør en foranstaltning fra en offentlig enhed ikke statsstøtte, såfremt denne enhed følger princippet om den rationelle private investor, som forsøger at inddrive fordringer hos en debitor i finansielle vanskeligheder⁽¹⁾. Derfor skal det undersøges, om foranstaltningerne fra BvS fra 1997 havde det sigte at reducere den på grundlag af garantien betingede udnýtelsesrisiko.
- (45) Kommissionen fastholder i første omgang, at den sidste støttranche på 5 mio. DEM, som var blevet godkendt ved beslutningen af 1996, i henhold til privatiseringsaftalen af 1995 skulle udbetales til investorerne under den forudsætning, at disse senest i 1998 indfrie den samlede garanti på oprindeligt 15 mio. DEM. Denne betingelse blev ikke opfyldt, idet de private investorer kun kunne indfri 5 mio. DEM. Selv om den i privatiseringsaftalen fastlagte forudsætning ikke var blevet opfyldt, besluttede BvS alligevel at udbetale den resterende støtte på 5 mio. DEM. Derved gav BvS afkald på at begrænse sin risiko for træk under garantien.
- (46) Tyskland erklærede, at Dampkessel-gruppen ville være blevet insolvent uden dette tilskud. På baggrund heraf kunne kreditorerne i Dampkessel gøre deres krav gældende under garantien fra BvS, og BvS skulle på sin side have indfriet forpligtelser på op til 9,961 mio. DEM. Desuden erklærede Tyskland, at BvS ved Dampkessel-gruppens konkurs på sin side skønsmæssigt ville få 3,9 mio. DEM tilbage af konkursboet.
- (47) BvS stod altså foran det valg enten at udbetale de 5 mio. DEM eller anvende dette beløb til indfrielse af garantien, hvormed den ville have begrænset sin risiko for at udnytte garantien. En sammenligning af disse to alternativer fører til den konklusion, at BvS ved at udbetale støttranchen på 5 mio. DEM ikke havde valgt en metode, hvorved den kunne have begrænset sin risiko mere effektivt: med tilskuddet til investorerne udgjorde BvS' risiko for træk under garantien fortsat ca. 10 mio. DEM. Omvendt kunne BvS have reduceret sin risiko med 5 mio. DEM. Desuden kunne den have modregnet i det mindste nogle af sine fordringer i konkursboet i Dampkessel-gruppen.
- (48) BvS' beslutning om at udbetale støttranchen på 5 mio. DEM skyldtes ønsket om at opretholde Dampkessel-gruppens drift og tilsyneladende ikke bestræbelserne på at minimere dens egen risiko. På dette punkt handlede BvS ikke som en rationel privat investor.
- (49) Desuden konstaterer Kommissionen, at beslutningen om at udbetale denne sidste tranche på 5 mio. DEM ikke er forenelig med bestemmelserne i dens beslutning af 1996 om at give tilladelse. Tyskland har selv erklæret⁽²⁾, at dette tilskud skulle tjene det formål at opbygge Dampkessel-gruppens omsætningsaktiver. Som følge heraf er der tale om likviditetsstøtte og under ingen omstændigheder om investeringsstøtte.
- (50) I denne forbindelse minder Kommissionen om, at den i sin beslutning af 1996 gav tilladelse til omstrukturingsstøtte på 32,5 mio. DEM under forudsætning af, at ca. 11,9 mio. DEM blev investeret til finansiering af omstrukturingsforanstaltninger i det tidligere Dampkessel Hohenturm GmbH. Tyskland har imidlertid erklæret⁽³⁾, at der alene er brugt et beløb af 6,2 mio. DEM til dette formål. Den resterende omstrukturingsstøtte blev primært overført til Dampkessel-gruppen til likviditetsformål. I beslutningen af 1996 gives der imidlertid ikke nogen tilladelse til yderligere likviditetsstøtte på 5 mio. DEM.
- (51) For det andet skal det undersøges, om BvS' beslutning om at forlænge den frist, inden for hvilken de private investorer skulle indfri den resterende garanti, udgør ny statsstøtte. Garantien var oprindeligt stillet inden for rammerne af en godkendt støtteordning. Tyskland har konkret over for Kommissionen påvist, at BvS uden denne foranstaltning ikke ville have været i stand til at få tilbagebetalt et stort beløb, der var overtaget under dens garanti, i betragtning af Dampkessel-gruppens truende konkurs. Bortset fra det generelle spørgsmål om, hvorvidt en sådan adfærd under disse omstændigheder overhovedet vil kunne betegnes som en rationel privat investors adfærd, har Tyskland ikke over for Kommissionen påvist, at en privat garant i denne situation rent faktisk ville have forlænget indfrielsesfristen også uden nogen økonomisk kompensation. Kommissionen kan derfor ikke konstatere, at BvS gennem fristforlængelsen har opført sig som en privat garant, som på mellemlang sigt forsøger at minimere sin risiko.

⁽¹⁾ Dom af 29. april 1999, sag C-342/96, Spanien mod Kommissionen, Sml. 1999 II, s. 2459, præmis 46, og dom af 29. juni 1999, sag C-256/97, DEMT, Sml. 1999 II, s. 3913, præmis 24.

⁽²⁾ I meddelelsen af 15. februar 2001.

⁽³⁾ I meddelelsen af 27. januar 2000.

(52) Tilsvarende overvejelser gør sig gældende for aftalen af december 1998, i henhold til hvilken der blev givet afkald på den simple kaution, hvorved kreditorerne i Dampkessel-gruppen fik mulighed for at gå direkte til BvS. Selv om også denne aftale igen har bidraget til at afværge gruppens konkurs og forhindre, at der blev trukket direkte på BvS op til den samlede garanti, findes der dog ikke noget bevis for, at en privat investor i en lignende situation ville have truffet en sådan foranstaltning uden modydelse. Derfor må man gå ud fra, at også denne foranstaltning indeholder et støtteelement.

(53) Aftalen af september 1998, hvorved garantiens revolverende karakter blev ophævet, udgør derimod ikke statsstøtte. Gennem denne foranstaltning blev nemlig risikoen for at trække på BvS i realiteten løbende reduceret, uden at Dampkessel-gruppen eller dennes kreditorer derved fik nogen form for økonomisk fordel.

1.2. Delstaten Sachsen-Anhalts kapitaldeltagelse

(54) Delstaten Sachsen-Anhalts kapitaldeltagelse på 825 000 DEM skaffede støttemodtageren en økonomisk fordel. På baggrund af de daværende økonomiske vanskeligheder ville virksomheden ikke kunne skaffe sig midler fra private kilder.

(55) Tyskland hævder, at denne foranstaltning blev ydet i overensstemmelse med en støtteordning⁽¹⁴⁾, som blev godkendt i medfør af EF-traktatens artikel 87, stk. 3, litra a) (tidligere artikel 92, stk. 3, litra a)), nemlig delstaten Sachsen-Anhalts retningslinjer for kapitalindsud i mellemstore virksomheder til konsolideringsformål (Richtlinie über Konsolidierungsbeteiligung im Mittelstand). Imidlertid må Kommissionen konstatere, at en af de forudsætninger, som den har gjort sin godkendelse af ordningen afhængig af, ikke er blevet opfyldt. Den havde nemlig kun givet tilladelse til ordningen under den udtrykkelige betingelse, at støtten ikke blev lagt sammen med anden omstrukturingsstøtte⁽¹⁵⁾. I det foreliggende tilfælde blev delstaten Sachsen-Anhalts andel overtaget, samtidig som de 5 mio. DEM blev betalt ifølge fristforlængelsen for indfrielsen af garantien, en metode, der — som allerede beskrevet — udgør statsstøtte. Derfor er den pågældende ordning i det foreliggende tilfælde ikke anvendelig og foranstaltningen bør undersøges efter EF-traktatens artikel 87.

(56) Ovennævnte støtte er egnet til at fordreje konkurrencevilkårene. I betragtning af tilskuddenes art og samhandelen inden for Fællesskabet på de markeder, hvor Dampkessel-gruppen opererer, falder nedenstående foranstaltninger ind under anvendelsesområdet for EF-traktatens artikel 87, stk. 1:

a) BvS' udbetaling af den sidste støttetranche på 5 mio. DEM

b) de private investorers rettidige forlængelse af fristen for indfrielse af BvS-garantien; omfanget af denne foranstaltnings støtteelement når imidlertid muligvis ikke helt op til garantiens daværende nominelle værdi

c) den i december 1998 aftalte ændring af BvS-garantien, i henhold til hvilken Dampkessels kreditorer kunne henvende sig direkte til BvS

d) delstatens Sachsen-Anhalts kapitalindsud på 825 000 DEM.

2. Støttens forenelighed med traktaten

(57) Foranstaltninger, som falder ind under anvendelsesområdet for EF-traktatens artikel 87, stk. 1, er generelt uforenelige med fællesmarkedet, med mindre de er omfattet af en af undtagelserne i EF-traktatens artikel 87, stk. 2 og 3. Under alle omstændigheder er medlemsstaterne i henhold til EF-traktatens artikel 88, stk. 3, forpligtet til forudgående underretning om sådan støtte.

(58) I det foreliggende tilfælde finder EF-traktatens artikel 87, stk. 3, anvendelse, i henhold til hvilken Kommissionen under visse omstændigheder kan tillade statsstøtte, som i henhold til EF-traktatens artikel 87, stk. 3, litra c), omfatter støtte til fremme af den økonomiske udvikling af visse erhvervsgrøner eller økonomiske områder, når den ikke ændrer samhandelsvilkårene på en måde, der strider mod den fælles interesse. Kommissionen har i sine rammebestemmelser for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder⁽¹⁶⁾ af 1994 («rammebestemmelserne af 1994») gjort nærmere rede for forudsætningerne for en positiv udøvelse af denne skønsbeføjelse på grundlag af EF-traktatens 87, stk. 3, litra c).

(59) Kommissionen kan på grundlag af EF-traktatens artikel 87, stk. 3, litra a), tillade statsstøtte, såfremt denne skal fremme den økonomiske udvikling i områder, hvor levestandarder er usædvanlig lav, eller hvor der hersker en alvorlig underbeskæftigelse. De nye tyske delstater hører til disse områder. I det foreliggende tilfælde er hensigten med støtten imidlertid først og fremmest at omstrukturere en kriseramte virksomhed, ikke at fremme den økonomiske udvikling af et område. Når den vellykkede omstrukturering af en virksomhed kan bidrage til udviklingen i et område, skal støtten dog snarere vurderes efter EF-traktatens artikel 87, stk. 3, litra c), end efter EF-traktatens artikel 87, stk. 3, litra a).

(60) Hvilke kriterier godkendelsen af støtte afhænger af, gøres der rede for i afsnit 3.2 i rammebestemmelserne for redning og omstrukturering. De i betragtning 56 nævnte støtteforanstaltninger opfylder samtlige deri nævnte forudsætninger:

⁽¹⁴⁾ Statsstøttesag N 337/97, Kommissionens brev SG(97) D/6876 af 12. august 1997.

⁽¹⁵⁾ Se afsnit 7 i Kommissionens beslutning om tilladelse vedrørende statsstøttesag N 337/97.

⁽¹⁶⁾ EFT C 368 af 23.12.1994. Disse rammebestemmelser blev revideret i 1999 (EFT C 288 af 9.10.1999, s. 2). Versionen fra 1999 kan ikke anvendes i det foreliggende tilfælde, fordi støtteforanstaltningerne blev ydet inden dens offentliggørelse (se afsnit 7 i rammebestemmelserne af 1999).

2.1. Støttemodtageren skal være støtteberettiget

- (61) I henhold til rammebestemmelserne af 1994 må omstrukturingsstøtte kun ydes til kriseramte virksomheder. En nystiftet virksomhed kan principielt ikke modtage støtte, idet nye virksomheder i reglen ikke anses for at være kriseramte virksomheder. Denne regel gælder også for nye virksomheder, som er blevet stiftet efter en forgængervirksomheds likvidation. Den eneste undtagelse fra denne regel er virksomheder, som har modtaget støtte fra BvS inden for rammen af dennes mandat til at privatisere tidligere statsejede DDR-virksomheder. Undtagelsen, der tager højde for den særlige situation i Østtyskland, gælder kun for de privatiseringer, som BvS har gennemført inden udgangen af 1999⁽¹⁷⁾.
- (62) I det foreliggende tilfælde blev samtlige støtteforanstaltninger til fordel for Dampkessel-gruppen gennemført inden udgangen af 1999. I betragtning af Dampkessel-gruppens vedvarende økonomiske vanskeligheder, kan denne — og det gælder også for dennes nystiftede datterselskab DHDB — derfor anses for at være en kriseram virksomhed, for hvilken omstrukturingsstøtte kommer på tale.
- (63) I henhold til afsnit 3.2.2, litra i), i rammebestemmelserne af 1994 skal der i princippet kun ydes omstrukturingsstøtte én gang. I det foreliggende tilfælde modtog Dampkessel-gruppen på grundlag af den ændrede omstrukturingsplan ud over den støtte, som var genstand for beslutningen af 1996, en ny støttepakke. Imidlertid må der også tages højde for de økonomiske rammebetingelser, dvs. de gennemgribende forandringer, som den østtyske økonomi gennemlevede i 90'erne. Det generelle princip om éngangsstøtte behøver derfor ikke at blive anvendt med samme stringens⁽¹⁸⁾.

2.2. Genoprettelse af rentabiliteten på længere sigt

- (64) En væsentlig betingelse for anvendelsen af rammebestemmelserne af 1994 er, at virksomhedens rentabilitet genoprettes inden for en rimelig tidsfrist og på basis af en realistisk vurdering. Omstrukturingsplanen løser de problemer, som DHD tidligere stod over for. Denne forgængervirksomhed, som nu har indledt konkursbehandling, savnede de tekniske og økonomiske forudsætninger samt de nødvendige ledelseskvaliteter til en vellykket gennemførelse af aftaler om komplette kraftværksinstallationer. Den nye efterfølger DHDB koncentrerer sin virksomhed om et markedsegment, hvor virksomheden har væsentligt bedre chancer på markedet. DHDB vil fremover operere som underleverandør til andre producenter af kraftværksinstallationer og vil derudover stå for vedligeholdelses- og servicearbejde.

Sådanne aftaler stiller færre krav til ekspertise og finansielle midler. Med den større orientering mod kunderelaterede løsninger vil DHDB desuden have lettere ved at modstå presset fra de større konkurrenter, som generelt snarere tilbyder standardprodukter.

- (65) DHDB vil derudover som det vigtigste tiloversblivende datterselskab i Dampkessel-gruppen i stort omfang nyde godt af at blive lagt sammen med DIM-gruppen, som vil give virksomheden den nødvendige erfaring og tilgang til kunder. Denne sammenlægning med en større virksomhed, som med succes opererer på flere beslægtede markeder, vil givetvis skabe betydelige synergieffekter. Derudover stiller DIM de nødvendige finansielle midler til rådighed for det nye datterselskab DHDB til at skaffe sig og udføre produktionsordrer.
- (66) Kommissionen minder i øvrigt om, at de investorer, der står bag DIM-gruppen, tidligere har bevist, at de er i stand til med succes at privatisere tidligere statsejede produktionsvirksomheder i beslægtede sektorer i Østtyskland. At den oprindelige omstrukturingsplan ikke lykkedes, skyldes i afgørende grad en række særlige omstændigheder. De betænkeligheder, som Kommissionen desuden fremførte i forbindelse med indledningen af den formelle undersøgelsesprocedure, og som vedrørte de ressourcer, som Dampkessel-gruppen kunne stille til rådighed for DHDB, er med henblik på den forestående sammenlægning af DHDB og DIM-gruppen bortfaldet.

2.3. Ingen urimelige konkurrencefordrejninger

- (67) Støttemodtagerne må ikke anvende støtten til at udvide produktionskapaciteten og skal ved overkapacitet i sektoren skære deres egen produktionskapacitet ned. Selv om denne regel principielt også gælder for omstruktureringer i støtteområder, er det her alligevel muligt med en mere fleksibel anvendelse af dette princip⁽¹⁹⁾. Det gælder især støtte til SMV, som i mindre omfang end støtte til store virksomheder påvirker samhandelen, og hvor eventuelle ulemper for konkurrencen tværtimod snarere opvejes af de økonomiske fordele⁽²⁰⁾.
- (68) Kommissionen konstaterer på basis af de modtagne oplysninger, at de statslige støtteforanstaltninger inden for rammerne af den ændrede omstrukturingsplan ikke fører til kapacitetsudvidelse. Da DHDB kun har overtaget 50 ud af de tidligere 80 medarbejdere i DHD, må man endog gå ud fra en lavere kapacitet. Med hensyn til karakteren af gruppens aktiviteter — etablering af kraftværksinstallationer samt tilhørende serviceydelser efter kundespecifikke krav — er Dampkessel-gruppens kapacitet imidlertid vanskelig at sætte tal på.

⁽¹⁷⁾ Se fodnote 10 i rammebestemmelserne af 1999.

⁽¹⁸⁾ Rammebestemmelserne af 1999 er, for så vidt angår omstrukturering, som er anmeldt inden udgangen af 2000, udtrykkeligt mere fleksible med hensyn til det generelle princip om éngangsstøtte.

⁽¹⁹⁾ Se afsnit 3.2.3. i rammebestemmelserne af 1994.

⁽²⁰⁾ Se afsnit 3.2.4. i rammebestemmelserne af 1994.

(69) Afslutningsvist minder Kommissionen om, at Dampkessel-gruppen er i konkurrence med klart større virksomheder på markedet for anlæg af kraftværksinstallationer. Støtten til Dampkessel-gruppen vil således sandsynligvis kun have ubetydelige konkurrencefordrejende virkninger. I betragtning af de fordele, som er forbundet med omstrukturingsstøtten, kan man ikke udlede af foranstaltningerne, at der finder urimelig konkurrencefordrejning sted. På dette punkt er der således overensstemmelse med rammebestemmelserne af 1994.

2.4. Støtten skal være forholdsmæssig

(70) Støttens størrelse skal være begrænset til det for omstruktureringen strengt nødvendige minimum og skal stå i et rimeligt forhold til de samlede omstrukturingsomkostninger. Støttedtageren skal selv yde et betydeligt bidrag til Dampkessel-gruppens omstrukturingsomkostninger.

(71) Kommissionen konstaterer på dette punkt, at de private investorer i mellemtiden selv betaler for en af de oprindeligt planlagt statslige foranstaltninger (nemlig garantien på 3 mio. DEM). Dette bidrag skal ses i lyset af de betydelige finansielle midler, som investorerne i Dampkessel-gruppen allerede har stillet til rådighed inden for rammerne af den ændrede omstrukturingsplan. Investorerne har tilført DHDB 1 mio. DEM i egenkapital og har ydet DH Holding et aktionærlån på 3,5 mio. DEM. Alt i alt beløber kapitaltilførslen til Dampkessel-gruppens virksomheder af private midler sig til ca. 7,5 mio. DEM. Dette bidrag står i et rimeligt forhold til de offentlige midler på 5,825 mio. DEM, som blev tilført virksomheden, herunder støtte i form af en fristforlængelse for indfrielsen af BvS-garantien. Kommissionen er derfor overbevist om, at investorerne yder et væsentligt bidrag til omstrukturingsomkostningerne.

2.5. Fuldstændig gennemførelse af omstrukturingsplanen

(72) Den virksomhed, som modtager omstrukturingsstøtte, skal gennemføre den af Kommissionen godkendte omstrukturingsplan i fuldt omfang. Gennemførelsen af planen overvåges på grundlag af årsrapporter fra Tyskland til Kommissionen.

IV. KONKLUSIONER

(73) Kommissionen konkluderer, at Tyskland har trukket sin anmeldelse vedrørende den planlagte garanti til fordel for Dampkessel Hohenturm-gruppen på 3 mio. DEM tilbage.

(74) Kommissionen konstaterer endvidere, at de i betragtning 56 nævnte foranstaltninger til fordel for Dampkessel-gruppen udgør statsstøtte. Tyskland har gennemført disse foranstaltninger ulovligt og i modstrid med EF-traktatens artikel 88, stk. 3. Alligevel opfylder foranstalt-

ningerne de i rammebestemmelserne af 1994 fastlagte kriterier og er således på grundlag af EF-traktatens artikel 87, stk. 3, litra c), forenelige med fællesmarkedet —

VEDTAGET FØLGENDE BESLUTNING:

Artikel 1

Kommissionen konstaterer, at Tyskland har trukket sin anmeldelse vedrørende den planlagte garanti til fordel for Dampkessel Hohenturm-gruppen på 3 mio. DEM tilbage.

Artikel 2

Ad hoc-omstrukturingsstøtten bestående af

- et tilskud fra Bundesanstalt für vereinigungsbedingte Sonderaufgaben (BvS) på 5 mio. DEM
- BvS' forlængelse af fristen for investorernes indfrielse af dens garanti
- ændringen af BvS-garantien i december 1998, i henhold til hvilken Dampkessels kreditorer direkte kan henvende sig til BvS, samt
- et kapitalindskud fra delstaten Sachsen-Anhalt på 825 000 DEM

som Tyskland har ydet i 1998 og 1999 til Dampkessel Hohenturm-gruppen, er forenelig med fællesmarkedet.

Artikel 3

- Omstrukturingsplanen skal gennemføres i fuldt omfang. Der træffes alle foranstaltninger, der er egnede til at sikre dens gennemførelse.
- Gennemførelsen af planen overvåges på grundlag af årsrapporter fra Tyskland til Kommissionen.
- Opfyldes de i denne artikel nævnte betingelser ikke, kan anvendelsen af undtagelsesbestemmelsen trækkes tilbage.

Artikel 4

Denne beslutning er rettet til Forbundsrepublikken Tyskland.

Udfærdiget i Bruxelles, den 25. juli 2001.

På Kommissionens vegne

Mario MONTI

Medlem af Kommissionen